

at@nordplan.no

Bergen, 6. januar 2021.

Høringsinnspill til planprogrammet for detaljreguleringsplan Hardangerlift

Konsekvenser av gondolbane i Ullensvang kommune

Det foreligger planer om å bygge gondolbane mellom lavlandet i Odda sentrum og fjellet Rossnos i Ullensvang kommune. På Rossnosfjellet skal det etableres en helårsdrevet stasjon med tilhørende infrastruktur. Formålet med banen er økt verdiskaping for reiselivet. Gondolbanetraséen vil gi inngrep i edelløvs- og askeskog, og vil påvirke villreinbestander på Hardangervidda. Gondolbanen utgjør også en kollisjonsrisiko for fugl, og anleggsarbeidet vil gi økt risiko for spredning av fremmede arter. FNF Hordaland ber kommunen om å skrinlegge planene for gondolbanen til hensyn for de lokale naturverdiene, men også for villreinbestandene på Hardangervidda. Forumet stiller seg også kritiske til at planprogrammet melder at konsekvensutredningen skal utføres før mars 2021, utenom vekstsesongen til karplanter og sopp.

På Rossnosfjellet (1407 moh.), som ligger i inngrepsfri sone 2 (INON sone 2), er det planlagt å etablere en stasjon i tilknytning til banen med restaurant, aktivitetsareal, stinett og annen nærings- og turistvirksomhet tilknyttet stasjonen. Fjellområdene ved Rossnos grenser mot Hardangervidda nasjonalpark, og benyttes i dag til friluftsliv. Omtrent hele planområdet innebærer inngrep i LNF-område etter gjeldene kommuneplan.

Vi vil i det følgende kommentere mangler i planprogrammet og konsekvenser for naturverdiene innenfor influens- og planområdet ved realisering av gondolbanen.

Konsekvenser for villrein

Realisering av planene for gondolbanen vil gi økt ferdsel og trafikk av besøkende inn i Ringedal og Hardangervidda friluftsområde. Hardangervidda er Norges største villreinområde, og fjellområdene ved Rossnos inngår i Nasjonalt villreinområde (sone B) i regional plan for Hardangervidda. Menneskelig aktivitet kan gi betydelige endringer i villreinens atferd og arealbruk¹. Villreinen lever i et ekstremt miljø og er avhengig av å forflytte seg. Blir reinen forstyrret reduseres beitetiden, noe som kan gi lavere kroppsvekt og gjør villreinen dårligere egnet til å tåle det tøffe klimaet. Lav kroppsvekt kan også utsette kalvingen, som videre gir kortere beitesesong for kalvene. Dette vil gi kalvene mindre tid til å bygge

¹ Strand, O., Gundersen, V., Panzacchi, M., Andersen, O., Falldorf, T., Andersen, R., Van Moorter, B., Jordhøy, P. & Fangel, K. 2010. Ferdsel i villreinens leveområder. – NINA Rapport 551. 101 s.

opp fettreserver til neste vinter². Økt ferdsel om sommeren i villreinområder gjør at villreinen unngår stier og områder med ferdsel, noe som gir villreinen begrensede muligheter for forflytting¹.

Det har blitt observert og jaktet rein på Rossnos, Møyfallsnuten og Sleve. Fjellområdene like nord for Rossnos ble tidligere brukt som kalvingshabitat, og er registrert som potensielt habitat for kalving³.

I planprogrammet er det nevnt at det skal vurderes konsekvenser for rein i influensområdet utenfor planområdet, samt at eventuell fare for påvirkning ved økt tilgjengeliggjøring av fjellområdet må vurderes. Dette må vurderes av personer med særskilt kompetanse på villrein, og man må da ta høyde for at gondolbanen skal være helårsdrevet, som vil gi økt forstyrrelse innover vidden også om vinteren.

Konsekvenser for edelløvsog

I nedre del av planområdet er det registrert rik edelløvsog. Edelløvsog er verdifull på flere måter; den er viktig for det biologiske mangfoldet, og er et viktig karbonlager siden trærne er tilpasset det fremtidige klimaet⁴. Gondolbanemastene bør ikke etableres i slike rike biotoper som gir livsgrunnlag for et mangfold av arter. I planprogrammet står det følgende om den rike edelløvsog: «det beste for dei biologiske verdiane på lokaliteten er å unngå fysiske inngrep», noe forumet er enig i. Hver gondolmast må kartfestes og konsekvensene for slike inngrep bør utredes.

Skogen mellom fjellet og Odda bør også anses som vernskog, tross at det ikke er avsatt som dette i KPA, da det er stor skredfare i området. I tilknytning til en ROS-analyse bør det derfor også vurderes risiko og sårbarhet ved hendelser på gondolbanen som kan forstyrre bakken og følgende økt fare for skredhendelser.

Konsekvenser for fugl

Planprogrammet nevner ikke at det skal utføres fugleundersøkelser. Gondolbanen vil kunne gi økt kollisjonsrisiko for fugl på lik linje med kraftlinjer⁵. Rovfugl er svært kollisjonsutsatte siden rovfugl tilbringer mye tid i lufta og er dermed mer utsatt for å kollidere enn fuglearter som primært holder seg på bakken^{5,6}. Rovfugler følger også terrenget i dalsider, som gjør dem særlig utsatt for kollisjoner i områder som Oddadalen. Fugletrekket følger også dalsider, og mange fuglearter kan få økt kollisjonsrisiko av gondolbanen. Det er sannsynlig at Oddadalens sør-nordlige lokalisering gjør at fugletrekket langs dalsiden opp mot Rossnos er betydelig.

Hekkesesongen til de fleste fuglearter samsvarer med turistsesongen og kan bli sterkt negativt påvirket av tusenvis av besøkende mennesker. Planprogrammet mangler oversikt over sti- og løypenett på Rossnos-platået, men man kan likevel anta at tilstrømmingen av besøkende vil påvirke hekkende fugl negativt. Arter som er tilpasset å hekke i skrint høyfjell vil kunne forsvinne fra området som følge av forstyrrelser fra gondoltrafikken.

² Norsk villreinsenter. Trusler. Hentet 05.01.2021 fra: <https://www.villrein.no>

³ Villrein.no. Kalving – habitatseleksjonsmodell. Hentet 05.01.2021 fra: <https://villrein.maps.arcgis.com>

⁴ Olsen, S. L., Rusch, G. M., Kvakkestad, V., Rønningen, K., Rørstad, P. K. Venter, Z., Nordén, B. 2020. Restaurering av edelløvsog: fortidens skog er fremtidens skog. NINA Temahefte 77. Norsk institutt for naturforskning, 32 sider.

⁵ Bevanger, K. 2011. Kraftledninger og fugl. Oppsummering av generelle og nettspesifikke problemstillinger. - NINA Rapport 674, 60 sider.

⁶ NRK 2017. Tusenvis av fugler dør fordi de krasjer med kraftlinjer. Hentet 05.01.2021 fra: <https://www.nrk.no>

Konsekvensutredningen av gondolbanen bør inneholde utredning for hekkende fugl, og feltundersøkelsene bør utføres under hekketiden om våren.

Risiko for spredning av fremmede arter

På Rossnos-platået, hvor det er planlagt å etablere infrastruktur for besøkende, er det stedeagne planter som vil bli påvirket av anleggsarbeidet. Spredning av fremmede arter en av de største truslene mot naturmangfoldet. Naturmangfoldloven kapittel IV, og forskrift om fremmede organismer, skal forhindre innføring og utsetting av fremmede arter^{7,8}. Forskriften om fremmede organismer forbyr innføring, utsetting og omsetting av nye arter. Avbøtende tiltak for å hindre spredning er ikke nevnt i planprogrammet. Tiltaket strider derfor mot regelverket til regulering av fremmede arter siden risikoen for spredning av landlevende planter som alpegullregn (*Laburnum alpinum*) og gullregn (*Laburnum anagyroides*) er stor ved anleggsarbeid. Gullregn og alpegullregn spres raskt og trives i nesten alle typer jordsmonn. Disse artene kan fortrenge stedeagne plantearter, endre jordsmonnet og konkurranseforholdet mellom planter. Plantene er også giftige⁹. Alpegullregn og vanlig gullregn er to av flere arter det er forbudt å innføre, sette ut og omsette etter forskrift om fremmede organismer. I Odda er gullregn allerede et utbredt problem, særlig på vestsiden av dalen¹⁰. Faren for spredning til edelløvsskogen ved etablering av mastene er stor. Tiltak for å forhindre spredning bør derfor være en del av planprogrammet.

Fremdriftsplan

Fremdriftsplanen i planprogrammet til gondolbanen legger en relativt stram og urealistisk tidsplan, med oppstartsmøte i oktober 2020 og planlagt vedtak i september 2021. Konsekvensutredning av tiltaket er lagt til januar-mars 2021.

Konsekvensutredning for planområdet bør legges til april-oktober. Arter som lever på eller i dødt trevirke (bark- og vedboende arter) i alm-lindeskogen bør undersøkes om høsten, mens vedboende sopp og eventuelle beitemarkssopp bør undersøkes i september-oktober. Det er også potensiale for flere kulturbetingede arter innenfor planområdet, da flere stedsnavn i området tilsier lang historie med stølsdrift. Innenfor planområdet er det også glimmerskifer, som vil kunne gi grunnlag for næringskrevende karplanter som bør undersøkes sommerstid. Forekomst av glimmerskifer øker sannsynligheten for funn av rødlistede arter. Kalkkrevende arter i øvre liseide og kulturbetingede arter bør da få spesielt fokus. En forsvarlig utført konsekvensutredning vil derfor ha feltarbeid knyttet til naturmiljø i perioden april-oktober, der undersøkelse av hekkende fugl utføres om våren, karplanter sommerstid, og sopp om høsten. Om vinteren er de nevnte organismegruppene enten fraværende, skjult under snø eller ikke synlige på grunn av sesongvariasjoner i livssyklus. Konsekvensutredningen må utføres etter Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredning som ble lansert i desember 2020^{11,12}.

⁷ Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Hentet 28.12.2020 fra: <https://lovdata.no>.

⁸ Forskrift om fremmede arter. Hentet 28.12.2020 fra: <https://lovdata.no>.

⁹ Fylkesmannen i Oslo og Viken 2019. Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Viken. 56 sider.

¹⁰ Hardanger Folkeblad 2019. «Gullår for gullregn: Den er både giftig og svartelistet». Hentet 04.01.2021 fra: <https://www.hardanger-folkeblad.no>

¹¹ Miljødirektoratet 2020. «Vil sikre bedre konsekvensutredning for natur og klima». Hentet 28.11.2020 fra: <https://www.miljodirektoratet.no>

¹² Miljødirektoratet. Konsekvensutredninger for klima og miljø. Hentet 28.11.2020 fra: <https://www.miljodirektoratet.no>

Konklusjon

Planprogrammet mangler oversikt over stinett, planer om utredning av fuglelivet og en realistisk tidsplan for konsekvensutredning. Konsekvensutredningen bør legges til perioden april-oktober for å kunne kartlegge vedboende arter og karplanter, og til våren for å kartlegge hekkende fugl. Gondolbanen vil gi økt trafikk av besøkende som kan forstyrre villreinbestanden, og innskrenke et allerede presset beiteareal. Tiltaket er også en overraskende prioritering med tanke på at man ikke bør gå tilbake til det stadig økende volumet av besøkende etter koronapandemien. Fremtidens naturbaserte reiseliv må være mer bærekraftig, og vi ser ikke at gondolbanen vil bidra til mer ansvarlig reisevirksomhet. Vi har selvsagt forståelse for at gondolbanen vil gi tilrettelegging som kan gi utsikt og opplevelser for flere, men urørt natur bør ikke ofres i tilgjengelighetens tjeneste.

Vi viser ellers til høringsinnspill fra DNT og Bergen og Hordaland Turlag, NOF Hardanger og Håvås sameie, Freimsstølen sameie og hytteeiere på Freimsstølen.

Innspillet er sendt på vegne av organisasjonene NJFF Hordaland, Naturvernforbundet Hordaland, NOF Hordaland fylkeslag, Bergen og Hordaland Turlag og Botanisk forening-Hordaland fylkeslag.

Vennlig hilsen,

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland

v/ koordinator Silje Elvatun Sikveland

Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivorganisasjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftslivinteressene i fylket. Per i dag er det elleve organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Hordaland fylkeslag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT), Voss Kajakklubb og Hordaland krins av Norges Speiderforbund. Sammen representerer organisasjonene rundt 40.000 medlemmer i Hordaland.